

Register

10. 1. Diverse.

Ang. Hampus Mörners befodran.

Började sin tjänstgöring 1777.

Den __ feb. utnämnd till Överst Löjtnat vid Smålands
Cavalleri Regemente.

Födelse år: 1764. d. 4. Sept.

Den 25 Sept. 1807 befodrades

Överst Greve Hampus Elof Mörner till General Major.

Med Överstes lön.

Prof. Göran Inger Uppsala.

I radio den 18 -11 - 1986. Vårt att Veta.

R å d b r å k n i n g :

Koppen på den levande fången slogs i sönder med en järnstång och båda benen slogs av.

eller kördes den levande kroppen över med ett stort och tungt hjul, sen flötades kroppen in mellan ekrarna på ett hjul och uppsattes på enipåle.

Straffet avskaffades 1835.

M i s t a h ö g e r h a d d , H a l s h u g g a s . o c h
S t e g l a s :

Först högs höger hand av sedan huvudet. Kroppen styckades i fyra delar och uppsattes på en påle. Huvudet sattes upp på en påle med handen under.

Straffet avskaffades 1844.

Stegel = Påle.

CARL med Guds nåde Sveriges
 Göthers och Wedels Konung etz
 etz. Arvinge till Norrige,
 Hertig till Sehleisvig
 Hollstein etz, etz,

Wår ynnest och Nådiga benägenhet med
 Gud Alsmächtig, Troman Wice Landshöfding, Lagman, och
 Riddare, af Wår Nordstjerne Orden. I anledning af gjord
 underdånig anmälan, att tillgång på rum i Wåre och Kronans
 i Malmö stad, ej skola finnas, där bättre personer, som
 ådömes arrest i låst rum, kunna bestraffning undergå, hafa
 WI. funnit nödigt anbefalla Eder, att i samråd med
 Commendante n å Malmö Citadell uppgöra och därefter till
 Oss i underdånighet insända Förslag på Kostnaden till in-
 redning af någre bättre Arrest rum, ~~så~~ uti något Wårt
 och Kronans hus, så att den som i ofvanberörde afseende
 visat sig för framtiden må kunna afhjälpas.
 WI befallt Eder Gud Alsmächtig Nådeligen.

Stockholms Slott
 den 19 Marti 1812.

Carl.

Öfer det

General Majoren Capitain Léutnanten Förste Adjutanten hos
 Hans kongl. Höghet Kron Prinsen Commendeuren af Kongl. Svärds
 Orden, Högvälborne Herr Grefve Hampus Elof Mörner. Näder
 anförtrödde Kongl. Lussar Regemente och Lif Esqvardronen, som
 Munstrades af En af Rikets Herrar Fältmarskalken General
 Befälhafvaren i Skåne, Chieffen för Skånska Carabinier
 Regimentet, Riddaren och Commendeuren af Kongl. Majst. samt
 de Kæserliga Ryska Orden, Högvälborne Friherre Herr
 Johan Christoffer Toll, och som till förordnad General Munster
 Commisarius Laghan Högädle Herr Olof Rönström i Malmö
 den 28 okt. 1811.

Caractär	I Lön	Officers Namn med	Officers Hästar	Sista befodring
General Major Capiten Leutnant Kronprins Lif Drabant Corpse samt Commendeuren af Kongl. Majst. Svärds Orden Overste Grefve	Överste	Hampus E. Mörner	Brun Vallack 10 år Fux Sto 6 år Svart Sto 5 år Brunt Sto 6 år Brunt Sto 6 år Grått Sto 9 år	Commenderad i Stockholms län
Ryttmästare o Riddare	Stabs Ryttmästare	Nils Kjellman		
Leutnant o Riddare	Leutnants	Achatis Von Platen	Musblack Simmlet sto 11 år Svart sto 10 år	
Stabs Cornett	Stabs Cornett	Baron Klot von Sray		
Stabs Cornett	Stabs Cornett	Carl von Mühlenfelt	Brunt Sto 4 år Brun Vallack 9 år	
Leutnant i Regementet	Krigs Cor.	Johan Meyer		
Leutnant i Kronan	Utom	Emanuel Silver		
Cornett i Regementet	Utom	Thor Silverstråle	Castan brunt sto 8 år	

ö f v e r

General Majoren Capitaine Liutnanten och Commendiuren af Kong. Svärds Orden, Högvälborne Grefve Herr Hampus Mörners Hädigast anförtrödde Hussar Regemente och Staber som Mönstrades af hans Excellente Herr Fältmarskalken General Befälhafvaren i Skåne, Riddaren och Commendiuren af Kongl: Maj. st. Orden, samt Riddaren af alla Kjärsliga Nyska Orden, Högvälborne Friherre S. C. Toll, biträdd af Herr Lagmannen o. Rönsteröm såsom tillförordnad Mönster Commisarie uti Stånds Qvarteren, Slutet af Oktober och början af November 1811.

Caractaire	Lön	Namn	Hästar	Sista Mönstrings annotationen	Närvar. Generals Mönst. annotationen
General Major Liutnant och Commendiuren af Kong. Svärds Orden	Öfverste	Grefve Hampus Elof Mörner	Brun Wallack med 2 hvita 8 år bakfötter Fux sto 6 år Fux sto med bläs och hvita bakfötter 9 q 3 t. 5 år Fux sto med hvita bakfötter 6 år 9 q 5t. Brunt sto m stjern 9 q 5 t. 6 år Grått sto 9 q 5 t. 9 år		
Öfverste Öfver Adjutant och Riddare af Kongl. Svärds Orden	Förste Major	Baron Gust. Albr. Bror Cederström	Gul Hingst med svart på ryggen Bläs o 3 hvita 8 år fötter Rödskimlad sto med stjerna och hvita fötter 9 år Brunt sto 11 år Eselmatt Wallack 6 år Svart sto med stjern 12 år		Mönstrad i Hälsingborg den 19 april. Hästarna där uppvissade
Öfverste Öfver Adjutant och ridhare af Kongl. Svärds Orden.	Andre Major	Baron Carl Ridderstolpe	Brunt sto med bläs och 4 hvita fötter 9 q 4 t 8 år Brun vallack 9 q 3 t. 7 år Fux sto med stjern 9 q 6t. 8 år		i Fransk fångenskap
Andre Majoren Öfverste Riddaren af Kongl. Svärds Orden	Rytt- hästare	Diéric Adolph von Essen	Brunt sto och 3 hvita fötter 11 år Gult sto 12 år Brun vallack 5 år		Mönstrad vid Esquadronen

Cornett i Regementet	Utom	Greive G. Körner	Mörk Fux sto 8,-år	
Cornett i Regementet	Utom	Von Horn		
Cornett i Regementet	Corporals	Knut Landblad	Brun Skäck vallack 8 år	
Fahnjunker	Vaktmäst.	Anders Sylow	Ljusr brun vallack 6 år	
Cornett i Regementet	Corporals	Nils Vihlborg		
Qvarter Mästare	Corporals	Hendric Hess		Skjuten i Ystad...
Corporal	Corporal	Wacant		
Qvarter mästare	Corporal	Johan Falkén	Musblack Vallack 6 år	
Corporal	Corporal	Joseph Meijer		
Corporal	Corporal	Mauritz Schaar	Brun Vallack 7 år	
Trumpetare	Trumpetare	Johan Valdors	Grå sjimmel Vallack 7 år	
Underläkare	Fältskärs	Nils A. Vingren		
Regements Hofslagare	Hofslagare	Chr. V Buskh		

- 4:o I händelse genom här ofvan nämnde öfverens-
kommelse i städerna och socknarne, det erforderliga
antalet stridbara män icke skulle kunna anskaffas.
Detta verkställles i hvarje församling å allmän
sockenstämma, på det sätt, att lottnings, först
mellan ogifta och de gifta, hvilka icke hafva
barn, samt sedan emellan öfrige, om någon af
dem behöfves, bestämmer, hvilka som kommer
att utgå.
- 5:o Ifrån denna lottnings frikallas alla i
publik tjänst varande embets och tjänstemän,
såsom studerande, hvilka inom de näst före-
gående åren vid akademierne i riket studier
idgat eller blifvit efter behörig examen
ordentligen inskrifne, åtminstone sex månader
förr än konungens nådiga befallning om manskapets
uppställande utgått, bruksägare, fabrikanter
samt, med undantag af krögare, alla borgare,
som minst ett år före manskapets uppsättande
vunnit burskap, alla de jordägare eller jord-
brukare, som besitta eller bebo större eller
mindre hemmansdelar, hvilka äro ordentligen
bebygda.
- 6:o Såväl de nyroterade soldater, som det nu
stadgade förstärkningsmanskapet införlifvas till
alla delar med det infanteriregemente, som
närmast dem befinnes indelt, ställas under detta
regementes befäl och njute sold och förplägnings
af kronan. De få beklädnad och beväring till
godhet och beskaffenhet alldeles lika med den
förut indelte soldaten.
- 7:o Lika klädd och utrustad med denne, skall
den nya krigaren, så snart han hunnit i exercisen
vinna någorlunda färdighet, genast inträda i
ledet, med den gamle och vande soldaten, vid
hans sida blifva förd i striden, under marschen
och i kvarteren erhålla af hans erfarenhet mogna
råd och undervisning för hans egna vård.
- 8:o Alla de omständigheter, som tillhöra detta
ärendes verkställighet och öfver hvilka rikets
ständer icke finna lämpligt att uttryckligen
besluta, böra till konungens egen pröfvning och
afgörande hänvisas, med förbehåll, att de ut-
stakade hufvudgrunderne onekligen blifva iakttagne."

Någon full enighet gick inte att nå. Landt-
värnets vedermödor fanns ännu kvar i befolkningen
och då isynnerhet i bondeståndet. Ingenting
blev nu uträttat.

Den 18 augusti 1810 valde rikets ständer
Hans Furstliga Höghet Jean Baptiste Julius
Bernadotte, furste af Ponte-Corvo till Sveriges
kronprins.

Den 5 november 1810 avlade Carl Johan
Tro och Huldets eden inför Ständerna och
Sverige hade fått en kronprins.

Riksdagen 1809 - 1810 hade på ständernas önskan avskaffat Wargeringen. Nu inställde sig frågan om krigsmakten var tillräcklig. Allmänna besvär och ekonomiutskottet ålades att göra en snabbutredning. Redan efter 10 dagar den 10 april var betänkandet färdigt. Att krigsmakten var otillräcklig och behövde förstärkas var det resultat utskottet hade kommit fram till.

För att förstärka krigsmakten föreslog utskottet att först och främst skulle all oroterad jord så snart riket hotades av krig eller på annat sätt oroades, genast uppsätta och med beklädnad förse det mot samma jord svarande försvarsmanskap. Alltså en extra rotering, som konungen samman med ordinarie krigsmakt skulle kunna utkommendera.

Denna extra rotering skulle hemförlovas så snart kriget eller hotet upphört.

För att arbetet med "extra roteringen" skall kunna ske så snart som möjligt anbefalldes landshövdingarna var och en i sitt län, att genast och senast inom 6 månader efter det att en konungs nådiga befallning till dem ankommit, med biträde av i orten boende kunnige personer av alla fyra stånden verkställa en sådan extra rotering å all inom länet oroterad jord.

Denna rotering fick inte uppehållas av att någon ståndsmedlem skulle, efter erhållen kallelse utebli.

Under förbehåll att extra roteringen vid krigshot omedelbart verkställdes föreslogs att när rikets gränser hotades eller oroades ett förstärkningsmanskap på ~~50,000 man~~ skulle kunna uppsättas på följande villkor och grunder.

- "1:o Konungen bestämmer i nåder, efter behovet för hvarje krig, antalet af detta förstärkningsmanskap, hvilket dock aldrig får öfverstiga 50,000 man.
- 2:o Det antal, som sålunda nödigt pröfvas, utgöres af manbara personer mellan 20 och 45 år, och utgå från hvarje stad, socken eller pastorat så många, som svarar mot stadens eller socknens folkmängd af denna ålder, i proportion till hela rikets folknummer inom densamma, sedan den stående arméens antal derifrån blifvit avräknadt; afvensom antalet af roteradt eller värfvadtt krigsfolk inom hvarje stad eller socken från dess folknummer vid beräkningen afdrages.
- 3:o Då konungen genom vederbörande embetsmän låta insamla nödig upplysning om antalet stridbara personer mellan 20 och 45 år i hela riket sig göra låter, tackas härom låta kungörelse utfärda, på det alla städer och socknar i riket må kunna i tid vidtaga behörig anstalt, för att, på hvad sätt stadsborna eller socknemännen hvar för sig finna lämpligt och helst genom frivillige öfverenskommelser, anskaffa det antal som vederbör och hafva detsamma för behovet i berdskap.

Kungl Hofrätten dömde följande från Barä härad av Malmö Rådstugurätt
ransakade personer

Thomas Halck	Ett års fästning	Landskrona fästning
Hans Olsson	Mista högra handen, halshuggas, steglas.	
Mårten Bengtsson	Mista högra handen, halshuggas, steglas.	
Lars Larsson	Mista högra handen, halshuggas, steglas.	
Hans Nilsson Engström	Halshuggas	
Olof FredrikssonHector	Halshuggas	

§

Av nedanstående personer skall var tioende efter lottdragning halshuggas.

De, som vid lottdragningen blir fria från dödsstraff straffas enligt följande.

Matts Trulsson Bökman	40 par spö 3 slag af paret. 6 års Arbete på Christianstad	
Lars Andersson Slommapågen	- " -	- " - fästning
Nils Hellman	- " -	- " -
Hans Persson Hernquist	- " -	- " -
Hans Andersson	- " -	- " -
Matts Svensson	- " -	- " -
Ola Olsson	- " -	- " -
Per Jönsson	- " -	- " -
Lars Larsson	- " -	- " -
Nils Andersson	- " -	- " -
Ola Persson	- " -	- " -
Jöns Trulsson	- " -	- " -
Lars Olsson	- " -	- " -

§

Anders Persson

Håkan Persson

Jöran Hellberg

Per Truedsson

Sven Jönsson

Skall derest de genom lottningen får behålla livet straffas med 28 dagars fängelse wid watten och bröd och att därefter sändas till Christianstads fästning att där i sex år hållas till allmänt arbete.

§

Hans Jönsson såwida han ej draga dödslott straffas med 40 par spö
 3 slag af paret och arbeta 6 år påfästning

Anders Svensson

Sören Persson

Mårten Ölöf Elofsson

Hans Larsson Spött

Per Jöransson

Per Hansson

Nils Andersson	om de draga sig fria från dödsstraff afstraffas med 40 par spö 3 slag af paret §
Nils Larsson	om han drager sig fri från dödsstraff afstraffas med 28 dagars fängelse wid watten och bröd i Malmö Kronohäcke §
Lars Gudmundsson	
Hans Hansson	40 par spö 3 slag af paret. 6 år arbete på Christianstads fästning. Att till husmannen Jöns Hindriksson i Sallerup betala en riksdaler 24 skilling Riksgäld §
Per Larsson	40 par spö 3 slag af paret. sex års arbet å Christianstads fästning §
Åred Persson	20 par spö 3 slag af paret §
Jöran Nilsson	16 dagars fängelse wid watten och brödi Malmö Kronohäcke
Nils Andersson	16 dagars fängelse wid watten och bröd i Malmö Kronohäcke

5 stycken dömda att halshuggas

27 stycken dömda att lotta om dödsstraff 1/10

1 dömd till ett års fästning

3 dömda till spöstraff och 6 års fästning

1 dömd till spöstraff

2 dömda till fängelse på vatten och bröd

212 frikända

Kungl Hofrätten dömde följande av Wemmenhögs härads tingsrätt ransakade
personer till döden

Per Ottasson	Mista högra handen, Halshuggas, Steglas
Helge Persson	Mista högra handen, Halshuggas, Steglas
Hans Nilsson	Mista högra handen, Halshuggas, Steglas
Nils Andersson	Mista högra handen, Halshuggas, Steglas
Per Hurtig	Halshuggas
Sebastian Jacobsson	Halshuggas
Åke Olsson	Halshuggas
Per Gang	Halshuggas
Lars Nilsson Hull	Halshuggas
Sven Nilsson	Halshuggas

BONDEUPPRORET I SKÅNE

1811

- en bibliografi -

Bondeupproret i Skåne våren 1811 uppstod då de tre högre stånden beslöt om extra utskrivning till armén. Malmöhus län drabbades särskilt hårt och upprorsrörelsen fick sin kulmen i juni med slaget vid Klågerup, där 150 soldater drabbade samman med 800 drängar och bönder. Flera hundra personer ställdes inför rätta och många dödsdomar avkunnades. De flesta dödsdömda blev benådade men två drängar avrättades. Intresset för dessa händelser är fortfarande mycket stort och biblioteket får ofta frågor i detta ämne. Föreliggande bibliografi har sammanställts av bibliotekarierna Per Andersson och Arne Ribnell.

Adonis, [pseud. för Gunnar Persson], [Bondeupproret 1811.] På strövtåg i Färs. - (Mellersta Skåne 10/9 1965) - Upprorets återspeglingsar bl a i Västerstad och Vollsjö.

Ahnfelt, P.G., Studentminnen : i urval... - Sthlm 1963. - 292 s. 1 pl. - Om bondeupproret s. 146-148. Berör bl a Trolleås. - Ahnfelts "Studentminnen" utkom ursprungligen 1857.

Ajo, [pseud. för Axel Odéen], Bondeupproret 1811 och slaget vid Klågerup. - (Ystads Allehanda 8/1 1951)

Aladeus, [pseud. för Bengt Engström], Skånska bonde-upproret 1811 och slaget vid Klågerup. - (SDS 27/10 1935)

Algren, Anders, Slaget vid Klågerup. - (Byhornet 1951, s. 16-19)

A-n, [pseud.], Massakern vid Klågerup. - (Läsning i hemmet för hvar dag i året 1881, s. 542-543)

Andersson, Bror A., Petrus Timelin i Gunnarlunda - en orolig man i en orolig tid. - (Kullabygd 1975, s. 88-100)

Andersson, Per, Bondeupproret vid Klågerup. - (SkD 19/4 1934)

Asp, Paul, Vemmenhögs härad. - Lund 1891. - [6], 237 s., 1 karta. - Om upproret s. 19-26

Blader, [pseud. för Hans Flyborg], Några episoder från 1811 års bondeupplöpp i Syd-Skåne. - (Ystads Allehanda 31/12 1928)

B.C., [pseud. för Bernhard Cronholm], Små bref från Skåne. 1. - Malmö 1865. - [7], 200 s. - Om oroligheterna s. 155-192, bl a om massakern vid Klågerup och den efterföljande rannsakingen samt om Eberhard Munck af Rosenschölds insats för de tillfångatagna.

B.E., [pseud. för Bengt Engström], Skurupstrakten i uppror 1811. - (SDS 10/12 1943)

Mölleryd, Anders W., 1811 års skånska bondeuppror fick blodig kulmen och epilog. - (Öresundsposten 30/10 1962)

Nilsson, Carl P., Skånska krigsminnen från 1800-talet. - (Tornabygden 1986, s. 15-16)

Nilsson, Hans, Bondeoroligheterna i Skåne 1811. - (Förf:s Boken om Veberöd. - [Veberöd] 1972, s. 122-125)

Olsson, Jan, [Bondeupproret 1811.] - (KvP 1961) - 10/6: Här får ni uppleva ett dramatiskt 150-årsminne : full kalabalik i Hälsingborg : skräck, förvirring i Malmö. - 11/6: Trettio dödade, hundra sårade på skånskt slott [Klågerup].

Ossiannilsson, K.G., En barndom i Färs. - (Från det levande Skåne. - Sthlm 1948, s. 136-150) - Om oroligheterna 1811 och Petrus Timelin, s. 142-145.

Ossiannilsson, K.G., Drömmen och verkligheten : historisk roman. - Malmö 1953. - 284 s. - Behandlar oroligheterna 1811 med prästen Petrus Timelin som huvudperson.

Persson, Birger, Bondeupproret i Skåne : ett 150-årsminne. - Ystad 1961. - 23 s. - Särtryck ur Ystads Allehanda 20/5, 27/5, 3/6 1961.

Platen, C.G. von, Kongl. Skånska dragonregementets historia. 3. - Ystad 1945. 258 s. 16 pl. - Om upproret och om bl a översten Carl Gustaf von Platens insatser för att förhindra oroligheterna, s. 162-165.

Prahl, Egon, Bondeupproret 1811. - (Ystads Allehanda 22/7 1967) - I något utökad form publ. på nytt i Trelleborgs Allehanda 7/11 1969.

Prahl, Egon, Det skånska bondeupproret 1811 : ett dystert 165-årsminne. - (Byahornet-Skåneland 1976:2, s. 26-32)

Ribbing, Lännart, Bondeupproret i Skåne 1811. - (Läsning för svenska folket 1919:3, s. 161-166)

Roijer, Per, Minnet av Klågerupsupproret lever än. - (SDS 9/1 1990)

Rosenlund, Stig, Allmogeupproret i Skåne började i Luggude. - (Kullabygd 1983, s. 84- 103)

Rosenlund, Stig, Upproret vid Ringstorp, - (Helsingborgs Dagblad 9/2 1992)

R-t, [pseud.], Då Skånebönder kämpade mot Malmöhusarer vid Klågerup 1811. - (SkD 16/2 1929)

Röndahl, Uno, Blodbadet i Klågerup. - (Förf:s Skåneland utan förskoning. - Karlshamn 1981, s. 308-316)

Röndahl, Uno, Blodbadet i Klågerup. - (333 års-boken om Skånelandsregionen... - Örkellunga 1991, s. 66-77)

Sjöborg, N.H., Skånes historia och beskrifning : Malmöhus län. - Lund 1812. - 227 s. - (Förf:s Samlingar till Skånes historia och beskrifning ; 3) - Om bondeupproret s. 79-92.

Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse, rörande förstärknings-manskapet : gifven Stockholms slott den 23 april 1811. - Sthlm 1811. - [10 s.]

Kämpe, Alfred, En svensk revolution 1811. - (Notiser från Arbetarnas kulturhistoriska sällskap 1968, s. 38-49) - Från Skåne, s. 45-49.

Kämpe, Alfred, Svenska allmogens frihetsstrider : urval... - Sthlm 1974. - 282 s. - S. 164-203: Allmogeresningen 1811. - Kämpes verk utkom ursprungligen i 3 bd 1918-1920.

[Lilljecrona, Karl Vilhelm], Fältmarskalken greve Johan Christopher Toll. - Sthlm. - 1. 1849. VIII, 344 s. - 2. 1850. IV, [4], 255 s. - Om Toll och oroligheterna 1811 bl. a. bd 1, s. 116-120; - bd 2, s. 51-53, 184-189, 223.

Lunds stifts herdaminne... Utg. av Gunnar Carlquist.. 2:5. - Lund 1954. - 613 s. - Om kyrkoherden Anders Erichsson i Hyby och hans äventyr under bondeupproret s. 68-70.

Löthner, Olof, Några synpunkter i anledning av de skånska bondeupploppen 1811 inför Göta hovrätt. - (Festskrift tillägnad ...Karl Schlyter... 1949. - Sthlm 1949, s. 268- 273)

Malmborg, H.P., John Jespersson Ekegrens frånKyrkheddinge släkt-register... samlade af H. P. Malmborg. - Malmö 1890. [4], 184 s. - Bl a om händelserna på Svaneholm 1811 samt om Åke Pehrsson och massakern vid Klågerup, s. 164-177.

Malwe, Herman A., Bondeupploppet i Skåne 1811 : flera slott i Ystadtrakten hemsöktes av "rusiga drängar". - (Ystads Allehanda 26/4 1969)

Mathiasson, Olof, Bondeupproret år 1811. - (Hembygden. Svedala pensionärsförening 1973-74. - Svedala 1975, s. 7-8) - Duplic.

Minnen ur Sveriges nyare historia, samlade af B. von Schinkel, författade och utg. af C.W. Bergman. 6. - Sthlm 1855, s. 71-82 [om utskrivning av förstärkningsmanskap och oroligheterna i Skåne samt J.C. Tolls roll i händelseförkoppet].

Molbech, Christian, Breve fra Sverrige i aaret 1812. 1. - Khvn 1814. - XVI, 398 s. - Om bondeupproret och massakern vid Klågerup, s. 151-154.

[Munck af Rosenschöld, Eberhard Zacharias], Professor Munch af Rosenschölds berättelse om upploppen i Skåne. - (Portefeuille [utg. av M.J. Crusenstolpe]. 3. - Sthlm 1842, s. 215-228)

Månsson, Nils E., Skånska bondeupproret. - (Helsingborgs Dagblad 28/4 1961)

Mårtensson, Anders, Allmogeresningen 1811. - (Från träl till proletär. - Sthlm 1979, s. 79-81)

Mårtensson, Malte, Bössor, liar, spadar och yxor vapen i slaget vid Klågerup. - (SkD 16/3 1976; - Norra Skåne 13/7 1976)

Mölleryd, Anders W., Upptakten till bondeoroligheterna i Kullabygden år 1811. - (Helsingborgs Dagblad 31/10 1954)

“Slaget vid Klågerup”. - (Dagligt liv i Skåne. [1.] - Göteborg 1970, s. 60-62) - Bl a utdrag ur C.C. Hallings “Minnen”.

Sonesson, Gösta, Det skånska bondeupproret 1811 : några anteckningar från Karl XIV Johans 1:a regeringsår : avsatte regementspastor och småbonde från Fleninge [Petrus Timelin] var en av upprorsmakarna. - (Fleninge släkt- och bygdeförenings verksamhetsberättelse och krönika 1972, s. 8-10) - Duplic.

Sturm, Claes, Söndagsupproret i Rynge blev blodbad i Klågerup. - (Dagens Nyheter 13/7 1977) - I serien “Diktens vägar”, med Tore Zetterholms roman “Vi möts vid Rynge” som utgångspunkt.

Sundblad, Johannes, Bland kräklor och mitror : en svensk kulturstudie från slutet af förra och början af detta århundrade. - Sthlm 1886. - 250 s. - Bondeupproret skildrat genom brev från prosten Follin, Helsingborg, 20 juni 1811 samt ett brev från Lund utan datum och underskrift, s. 177-185. - Citerat i Ystads Allehanda 1/12 1886.

Tengberg, Eric, Uppror i Skåne. - (SDS 15/6 1961)

Thorsén, N.N., Kulturbilder från gamla ströland. - Skurup 1956. - 58 s. - Om oroligheterna vid Svaneholm s. 23-25.

Thysell, Ernst., Upplopp i Skåne 1811. - (En bok om Skåne. 1. - Lund 1916, s. 196-204)

Warnings-tal hållit inför en förvillad allmoge i Skåne. - Lund 1811. - [7 s.]

Widding, Lars, Militären kväser de fattigas uppror / Lars Widding, Magnus Gerne & Åke Andersson. - (Förf:s Svenska äventyr. - Sthlm 1975, s. 197-202) - Ny uppl. 1995. - Massa-kern vid Klågerup.

Winberg, Torsten, Södra skåningarna 1811-1949. - Malmö 1950. - 450 s. 44 pl. - Om bondeupproret och den skånska försvarsmakten s. 45-52. - Mellan s. 48-49 faksimil av Kongl. Maj:ts kungörelse 1812 (Se ovan).

X-n, [pseud.], Bondeupproret vid Klågerup 1811. - (Arb. 7/12 1935)

Zetterholm, Tore, Vi möts vid Rynge : historisk roman. - Sthlm 1972. - 230 s. - Bondeupproret 1811 och prästen Petrus Timelin.

Åberg, Alf, Drängarnas upplopp vid Ringstorp. - (Minnen från Helsingborg och dess skola. 41, 1974, s. 82-85) - Även publ. i Helsingborgs historia. 5:1. Helsingborg 1979, s. 89-92.

Åberg, J.O., Bondupproret i Klågerup : en folklifsbild från början af detta århundrade. - Sthlm 1885. 58 s.

Åkesson, Karl, Min släkt. 1. - Klippan 1951. - 519 s. - Om Åke Pehrsson och massakern vid Klågerup s. 17-19.

1811 : bondeupproret i Skåne / [red.: Sven Rosborn; text: Sven Rosborn... ; ill.: Gert- Ove Persson ; foto: Helene Toresdotter]. - Malmö 1991. - 79 s. - Sammanställd i anslutning till en utställning på Stadsmuseet, Malmö museer.

<u>UPP</u> <u>IGEN</u>	<u>ÅTER</u> <u>SKÅNE</u>	<u>ÅTER</u> <u>NILS</u>	<u>TILL KRISTIANSTAD</u> <u>STADSBIBLIOTEK</u>	<u>TILL MALMÖ</u> <u>STADSBIBLIOTEK</u>
---------------------------	-----------------------------	----------------------------	---	--

*E-post till LC@msb.malmo.se
Gunilla Fors, skapad 960605*

Upplopp bland Bönderne.

Kungörelse den 23 april om förstärkningsmanskaps utskrifvande utöfver land, Skåne och på Wermdö. — Då Svenskt

KUNGÖRELSE.

*Landshöfdingen i Malmöhus län,
Grefve I. F. von Rosen.*

**Böndernas vädjan till
Landshöfdingen i Malmöhus län
G. F. von Rosen.**

*Högvälborne Herr Grefve, Landshöfding och
Riddare af Kongl. Maj:ts Nordstjerne-Orden*

— — — Gud gifve att vår oförlikneliga svenska trupp ägde nu så visst Stenbockar nog som af vår lilla svenska trupp visst icke skulle fela Gedepågar, de der, visligen använda och rätt anförda, ingalunda skulle bäfva att se den modige fienden i synen mer än en gång — men skulle ock vi öfvade nu komma att bli de första att utdraga mot öfvade härar, så måste vi alla stupas utan nytta.

— — — Spara oss ynglingar från att hvarken nu undergå den omtalta lottningen eller snart komma att se oss nödtvungne bli de första att drabba emot en fullkomligen exercerad fiende, så skola vi, när vår stund är kommen, visa oss i allt tappra, muntra, nyttiga. Under billigaste hopp om all nåd, rättvisa och om all likså skonsamma som ömma medfart skall visst ingenting blifva oss billigare än att inför vår vördade kronprins underdånigst ådagalägga vår kärlek till fosterlandet och inför Eders Höggrefliga Nåde, vår milde landsfader och beskyddare den djupa vördnad, nit och trohet, hvarmed önska i nåder framhärda till stoftet.

Eder Höggrefliga Nåde aller ödmjukaste tjenare, å egna och samtliga så unga som gamlas vägnar:

Ola Persson i Esperöd.

Esperöd den 8 juni.

— — — Då Wi likväl nu befinna Oss i krigstillstånd emot Konungariket Storbritannien och Irland, och en Engelsk Örlogs Flottas snart förväntade ankomst till Östersjön pålägger Oss den ovillkorliga pligt, att i förväg vara betänkte på Våra Kusters fredande, så hafve Wi sett Oss föranlätne, att, i kraft af Rikets Ständers eget stadgande i detta fall, nu begagna den Oss öfverlätne rätt att i farans och behöfvets stund uppbåda ett inskränkt antal af Förstärkningsmanskapet — — —

Under Min Allernådigste Konungs och Herres sjukdom,

Efter Dess Förordnande

CARL JOHAN

(L. S.)

W. CARPELAN.

Oroligheterna i Skåne.

Ur sammandrag af Hans Excellence, En af Rikets Herrar, Fältmarskalken m. m. Herr Friherre Tolls Rapport, angående de oroligheter, som ägt rum i åtskillige Församlingar af Malmöhus Län vid tillfälle af Förstärknings-Manskaps upprättande.

— — — Den 10 Juni, samma dag, som var utsatt till öfverläggningar om verkställigheten af Kongl. Maj:ts Nådiga förordning rörande förstärkningsmanskapet, blef Landshöfdingen Grefve von Rosen underättad om en folksamling på slätten vid Ringstorp, nära Helsingborg, hvilken yttrade sin föresats att intränga i staden, för att protestera emot utskrifningen, samt att för densamma utstaka vissa villkor och inskränkningar.

På Landshöfdingens anmodan begaf sig Posteringsbefälhafvaren i Helsingborg, Ryttmästaren och Riddaren C. E. Geijer till ofvannämde samlingsplats. Han föreställde derstädes Bonddrängarne olagligheten af sådane sammanskockningar, och antydde dem att åtskiljas; men de vägrade att lyda, och förklarade att de alla ville afvakta sine Deputerades åter-

*Befälhafvaren vid Kldgerup, Generalmajor
Grefve Hampus Mörner.*

komst. Desse senare återvände och sammanskockningen skingrade sig, med undantag af ungefär 100 personer, som vägrade att åtskiljas till dess en viss Ola Persson, från Wäsby socken skulle återkomma, hvilken redan var arresterad, i anledning af en till vederbörande inlemnad anstötelig skrift. Hans medhållare återfordrade honom med hotelser och skällsord, samt fortforo att ej vilja åtskiljas, förrän han blifvit till dem utlemnad. Ryttmästaren Geijer, som efter flera fruktlösa anmaningar insåg omöjligheten att förmå folkhoppen att åtskiljas, lät ett litet detachement husarer framrycka, och anfälla de upproriske, hvilka genast togo till flykten. Åtskillige af dem blefvo bleserade och ett antal fångne, bland hvilka senare befinnes en vid namn Jan Larsson, som mest utmärkt sig genom otidigheter och öfverdåd.

E. o. Regementspastorn Magister Petrus Timelin, en 52 års gammal prestman, som sedan länge lemnat embetet och bosatt sig på gården Gunnarlunda i Allerums socken, erkände att han författat den brottsligt befunne skriften, som Ola Persson inlemnade, dömdes till 1 års fästning.

En rapport från Generalmajor Grefve H. Mörner innehåller, att flere socknars deputerade ankommit till Malmö för att bönfälla om nåd, under löfte att med ånger och undergifvenhet ställa sig Konungens nådiga befallningar till efterrättelse.

»Slaget vid Klågerup».

**den extra roteringen vållar oro bland allmogen i Roslagen, Söderman-
blod flöt för Svenska kulor på Svensk jord.**

**Militär med kanoner mot bönder
med hötjugor. 30 dödade,
200 tillfångatagne.**

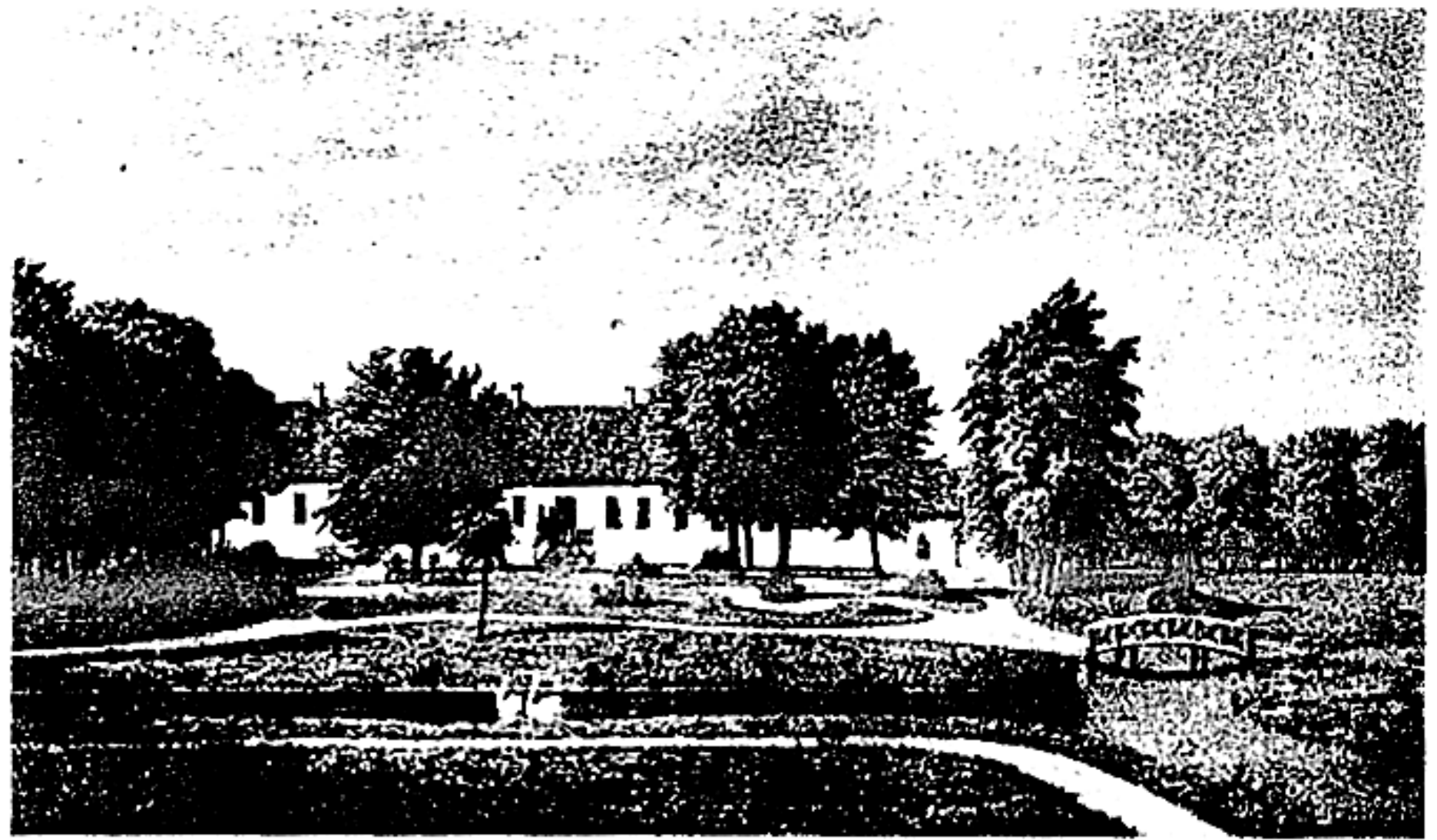
Den 15 juni.

Commendanten i Malmö, Generalmajoren greve Hampus Mörner, erhöll underrättelse, att 12 à 1500 bonddrängar voro församlade nära Torup, att de med våld uttagit alla sina förnödenheter, samt att de på flera ställen hade misshandlat ståndspersoner, präster och kronobetjeningen. Generalen ryckte mot dem med 100 man af Konungens Regemente, 40 Husarer, och 2:ne trepundige kanoner samt mötte dem vid Klågerup, hvarest de hade förskansat sig på Ladugården. Åtskilliga voro beväpnade med bössor, andra med liar och hötjugor. Vid tropparnes annalkande förmärktes en stark rörelse bland bonddrängarne; mera än hälften voro nog förståndige att aflägsna sig. Generalen afsände Öfversten Greve Ridderstolpe för att föreställa de kvarblifne olagligheten af deras samman-skockning; att de väl hade skridit till högst brottsliga ytterligheter, men att allt skulle glömmas, så vida de alla fredligt återvände till sina boningar.

Öfverstens tal emottogs med ovett; och svarade åtskillige af de upproriske, det de voro församlade för att befria 2:ne bönder, som höllos i förvar i Malmö, samt att de ej ville återvända förrän de blifvit utlemnade. Fåfångt förmanade dem Öfversten till undergifvenhet; och då det befanns omöjligt att med goda skäl återföra dem till ordning, lät Generalen tropparna framrycka. En bössa afsköts från gården, hvarpå svarades med ett canonskott, och anbefalldes infanteriet att nedbryta gårdsporten. Bonddrängarne blefvo sjelfve offer för sitt började anfall. Desse olyckliges förvillelse och envishet kostade 30 bland dem lifvet. Ännu flere blefvo sårade, 200 tillfångatagne; och återstoden flydde eller fördolde sig i skogarne. Tvenne husarer blefvo blesserade.

Ur Borgmästare Hallings anteckningar:

Efter förgäfves erhållne uppmaningar att gifva sig, lossades 2 kanonskott, som dödade flere inne på gården. I stället att

Klågerup herregård uti Hyby socken, Malmöhus Län.

deraf låta sig rätta, tillslöto. de innevarande porten under hurrande och skriande. Porten forcerades af infanteriet, som inkommet på gården, började handgevärseld. Nu flydde allmogen in i husen och ut på marken. Här vidtager skuggsidan. Ändamålet som söktes var att skingra de samlade folkmassorna. Detta var vunnet och en sådan skräck in jagad hos dem, att de snart alla genom flykten räddade sig, utan mod att återvända. I stället att stadna, fortsatte militären sin lätt vunna seger genom att förfölja de flyende både i husen och på fältet, samt att genom gevärsskott och andra vapen mörda och såra.

Intåget till staden var dystert. De fångne, utmattade genom flera dagars kringstrykande utan annan egentlig förtäring än bränvin, hade ett förfärligen förstördt utseende och voro med hamp-tömmar bundne tre och tre tillsammans med händerne på ryggen samt sedermera vidare sammanbundne liksom i en kedja. Hela svärmen insattes uti en kaserne å Slottet.

Den behandling fångarne fingo undergå såväl under ransakningen som efter domen var hård och rå. Tvångsarbete användes redan under ransakningen; äfven sjuka tvungos till arbete under hårdt tilltal. De sjukas antal växte, och på hösten hade inom 3 veckor 30 insjuknat af 111, dels i rödsot, dels i febrar.

Friska och sjuka voro ändock sammanpackade i samma rum. Hvilka anstalter som fogats om snygghet och frisk luft, kan bäst bedömas deraf, att när fångarne d. 4 Nov. utfördes på Malmö torg för att höra sin dom, fann sig den vid tillfället församlade allmänheten besvärad af att nalkas dem närmare än på 50 steg: så stinkande var den lukt de olyckliga förde med sig.

Till närmaste vakthafvande på slottet hade en fanjunkare baron Liewen förordnats, som sällan var nykter och som fördref ledsnaden med att spela tyrann mot de arma bönderna.

Domarna.

Slutpåståenden afgäfvos mot inalles 135, af hvilka 14 frikändes eller ej till ansvar kunde fällas. Till att mista högra hand, halshuggas och steglas dömdes hof-rätten 20, till 40 par spö och 6 års fästning 43, somliga derjemte till 28 dagars vatten och bröd; till 40 par spö enbart 31. De öfriga erhöillo mindre straff af vatten och bröd eller spö. De flesta af dem som ej dömts till stegel och hjul, skulle derjämte undergå just den lottning, som de så mycket spjernat emot.

Med årets slut ankom konungens utslag, hvarigenom den mildring vanns, att endast 3 dömdes från lifvet, 24 till spöstraff, 27 till fästningsfängelse på längre och kortare tid samt 74 till fängelse vid vatten och bröd.